

Böyük vətənpərvər

Əziz Əliyev kimi ciddi dövlət xadimlərinə təkcə Azərbaycanda, Bakıda deyil, Mərkəzdə, Moskvada da ehtiyac duyulurdu. Belə bir vaxtda Əziz Əliyev Azərbaycan K(b)P MK-nın katibi seçilir. Əziz Əliyev o dövrdə Azərbaycan sənayesinin kompleks inkişafının təmin olunması, xüsusilə neft məhsullarının cəbhəyə çatdırılması sahəsində mühüm işlər görür, təşkilatçılıq qabiliyyətini nümayiş etdirir. Belə bir vaxtda Sovet İttifaqının Yaxın və Orta Şərq, İran istiqamətində də problemləri yaranır. Onun qarşısını almaq üçün Əziz Əliyev ciddi bir rəhbər kadr kimi önə çəkilir. Sovet ordusunun tərkibində “Güney Azərbaycan missiyası”nın rəhbəri kimi İrana təbliğat-təşviqat məqsədi ilə ezam olunan Əziz Əliyev burada ilk ana dilli mətbu orqanı – “Vətən yolunda” qəzetini qurur. Xalq yazıçısı Mirzə İbrahimovun rəhbərliyi ilə işiq üzü görünən qəzet ana dili məsələlərini təbliğ edir. Əziz Əliyev bununla kifayətlənmir. Təbrizdə ana dilində ilk məktəb açır, ilk səhiyyə ocaqlarını təşkil edir.

“1941-ci ilin sentyabrından Təbrizdəki 47-ci ordunun Hərbi Şurasının üzvü təyin olunan Əziz Əliyev 6-7 ay ərzində Güney Azərbaycanda inanılmaz dərəcədə böyük işlər gördü. Onun təşəbbüsü və söyləri ilə “Gülüstan” parkında teatr, musiqi dərnəkləri təşkil olunur, 1941-ci ilin noyabr–dekabr aylarında Azərbaycan Dövlət Opera və Balet Teatrının gəzərləyən təşkil edilir.”

Onun Güney Azərbaycanda gerçəkləşdirdiyi mühüm layihələr, millət quruculuğu istiqamətində gördüyü işlər, Azərbaycanın birliyi, bütövlüyü naminə atdığı addımlar İran şahını və Mikoyan–Beriya cütlüyünü qane etmədiyindən polkovnik-komissar Əziz Əliyev geri çağırılır...

Müharibənin ilk çağlarında alman faşistləri Mozdoka qədər irəliləmiş, Qroznı neftini ələ keçirmişdi. Mahaçqalaya doğru irəliləyən faşist ordusu Dağıstanı işğal etməklə Bakını, Xəzər hövzəsini, Abşeron neftini ələ keçirmək, Güney Azərbaycanda möhkəmlənməklə sovetlərin Yaxın və Orta Şərqə qapısını bağlamaq istəyirdi.

Əziz Əliyev 1942-ci ilin sentyabr ayında Dağıstan Vilayət Partiya Komitəsinin birinci katibi seçilir. Elə bir vaxt idi ki, Dağıstan darda, intizarda idi. Çeçenlər, inqışlar, bulqarlar, çərkəzlər, Ahıska türkləri,

Kırım tatarları kimi, dağlıların da köçü yol üstündəydi. Onlar Şeyx Şamilin varisləri kimi, Şura hökumətinə etimadsızlıqda, sadəcə müsəlman olduqlarına, Osmanlıya isti münasibətlərinə görə ləkələnir, cəsusluqda ittiham olunurdular. Bu damğaları qəbul etməyən dağlılar isə ölümü sovet ordusundan xidmətdən üstün tuturdular. Əziz Əliyev Dağıstana gəlişi ilə dağlılarda dövlətə inam, Sovet dövlətində isə onlara etimad qazandırdı. Məhz onun çağırışı ilə iki ay içərisində 25 mindən çox dağlı igid səfərbər olub ön cəbhəyə yollandı.

Dağıstan Vilayət Partiya Komitəsinin katibi, 48-ci cəbhənin komandanı Əziz Məmmədkərim oğlu Əliyevin təqdim etdiyi bayrağı Mahaçqaladan Berlinə, Reyxstaqa qədər qürurla aparırdı.

Düz altı il, 1942-ci ildən 1948-ci ilə qədər Dağıstanın siyasi taleyini həll edən, kompleks inkişafına nail olub gələcəyini müəyyənləşdirən lider kimi hər bir dağlının qəlbində abidəsini ucaltdı. Bu səbəbdən də adı çəkiləndə tarixi bir kəlam səslənir: “Dağıstanın və dağlıların ağır illərində Əziz Məmmədkərim oğlu Əliyev bir çıraq kimi yandı, hər yana nur çilədi!”

O dövrdə Qərbi Azərbaycanın böyük bir hissəsinin – Qərbi Zəngəzurun boşaldılması məsələsini qaldıran erməni daşnakları bu torpaqların tarixi sakinlərinin köçürülməsi planını irəli sürmüşdü. Bu, Zəngəzurda doğulan Əziz Əliyevi qəzəbləndirmiş, onun etirazına səbəb olmuşdu. Öncə xarici işlər nazirinin müavini Malenkova, sonra nazir Molotovla, daha sonra

sonralar, 50-ci illərin əvvəlində repressiya etdilər. İşdən çıxarıb Ortopediya və Bərpa Cərrahiyyəsi İnstitutunun direktoru təyin etdilər, amma tezliklə bu vəzifədən də çıxartdılar. Professoru, emlər doktorunu, bu qədər xidmətləri olan bir insanı Sabuncu xəstəxanasına baş həkim müavini göndərdilər və o, üç il orada işlədi. Bu, onun o vaxtkı rejimin, bilavasitə Mircəfər Bağirov tərəfindən həyata keçirilən repressiyalara məruz qaldığı dövr idi”.

Əziz Əliyev qüdrətli dövlət və elm xadimi, səhiyyə təşkilatçısı, ən əsası dar məqamlarda, çətin zamanlarda iradənin gücü, xarakterin əyilməzliyi ilə tarix yaranan qüdrətli şəxsiyyət idi. 44 günlük Vətən müharibəsi bir daha sübut etdi ki, tarixi Zəfərə, Böyük Qələbəyə məhz qüdrətli genetik kodlara malik lider imza ata bilər! Prezident, müzəffər Ali Baş Komandan İlham Əliyevin damarlarında iki müqəddəs genetik kodun daşıyıcısının, tarixi şəxsiyyətin, bütün həyatını Azərbaycanın inkişafına, tərəqqisinə həsr edən müdrik dövlət xadiminin – ümummilli lider Heydər Əliyev oğlu Əliyevin, odlar yurdu Azərbaycanın və dağlar diyarı Dağıstanın xilaskarı

Əziz Əliyev təkcə ön cəbhənin deyil, həm də arxa cəbhənin xilaskarı kimi tarix yaratdı. Müharibə şəraitində Dağıstanı yenidən tikdi, qurdu, 32-dən çox xalqın milli teatrının, məktəbinin, mətbu orqanlarının təməlini qoydu. Qələm sahiblərini, şair, yazıçı və bəstəkarlarını, teatr xadimlərini, istedadlı insanların SSRİ-nin ön ucqar nöqtələrində tanıtdı. Ayrı-ayrı institutların, Dağıstan Elmi Mərkəzinin qurucusu oldu. Səhiyyə ocaqlarını, tibb məntəqələrini qurmaqla onların sağlamlıq problemlərini həll etdi. Milli kadr potensialını formalaşdırmaqla onun mərkəzdən asılılığının qarşısını aldı. Qadınların təhsilə cəlb olunması məsələsini dövlət siyasəti səviyyəsinə qaldırmaqla, “Savadlı qadın, savadlı millət və gələcək!” konsepsiyasına böyük töhfələr verdi. Samur–Dəvəçi kanalını qurmaqla dağlar diyarına can gətirdi. Bu səbəbdən də istər Dağıstanda, istər də mərkəzdə, Moskvada “Qurucu Əziz” titulu ilə adını 1941–1945-ci illər müharibəsi zamanı tarixə yazdı.

isə Stalinlə danışıqlara gedən Əziz Əliyevin bütün xidmətləri unudulmuş, o, arzuolunmaz kadra çevrilmişdi. Onun üzərindən isə bir anın içərisində xətt çəkmək mümkün deyildi. Hər halda o, sovetlərin yetişdirdiyi ciddi dövlət xadimi və müharibənin taleyini həll edən tarixi simalardan biri idi.

“Elə buna görə də 1948-ci ildə Əziz Əliyev Moskvaya çağırılır, bir il İctimai Elmlər Akademiyasının nəzdində fəaliyyət göstərən Ali partiya kurslarında təhsil alır və Sov.İKP MK-da inspektor vəzifəsində çalışır. 1950-ci ildə Mircəfər Bağirovun istəyi ilə Əziz Əliyev Azərbaycana göndərilir və Nazirlər Soveti Sədriinin müavini təyin olunur. Bu təyinat, əslində, Əziz Məmmədkərimoğlunu “vurmaq” üçün şərait yaratmağa, zəmin hazırlamağa xidmət edirdi və əvvəlcədən düşünülmüşdü”.

Ulu öndər Heydər Əliyev həmin dövrü xatırlayaraq Əziz Əliyevin yubiley mərasimində qeyd etmişdi: “Əziz Əliyev mənə danışdı ki, 1938-ci il repressiyasından möcüzə nəticəsində xilas olmuşdur. Onu

Əziz Məmmədkərim oğlu Əliyevin qanı axır.

Bu il dövlət müstəqilliyimizin 33-cü ili tamam oldu. Tarix üçün qısa, milli dövlətçilik tariximiz üçün isə keşməkeşli olan bu illərdə biz ulu öndər Heydər Əliyevin, Prezident cənab İlham Əliyevin iradəsi, xilaskarlıq missiyası ilə Qayıdış və Qurtuluş dastanlarını yazdıq. Bu dastanların təntənəsini Şuşa qalasında, Xankəndidə dalğalanan Azərbaycan Bayrağının əzəmətində yaşadığımız. Qurucu Əzizin nəvəsinin Qarabağda, Şərqi Zəngəzurda gerçəkləşdirdiyi layihələri, möhtəşəm işləri gördük-cə isə, qəlbimiz qürurla döyündü.

Akademik Mustafa bəy Topçubaşovun dili ilə desək “Əziz Əliyevin – bu “qeyri-adi insan”ın ömründən keçən illər bizim tariximizdir. Onu oxumaq, öyrənmək, tədqiq və təbliğ etmək isə tariximiz və parlaq tarixi şəxsiyyətimiz qarşısında vicdan və vəfa borcumuzdur.